

ROLUL FEMEII ÎN VIAȚA POLITICĂ A ȚĂRII MOLDOVEI ȘI ȚĂRII ROMÂNEȘTI (SEC. XVI-XVII)

Silvia CHICU, dr., conf. univ.

Summary

In this article, the author analyzes the medieval historical sources to determine the role of women in the political life of the Principality of Moldova and Wallachia in XVI-XVII centuries. Women were not allowed to exercise political power in the medieval Romanian society. However, they were often involved, sometimes contrary to their will, in solving political problems.

The author concludes that, although the customary legal tradition and the Church did not allow the exercise of political power in the state, the women who were representatives of the social elite, played an important role in the political life in the Principality of Moldova and Wallachia.

The visible and accepted role of the women in the Romanian medieval society was that of regent of the underage children. Likewise, women played a significant role in the achievement of the political goals of men, being forced to accept the conclusion of matrimonial alliances in order to confirm external or internal political alliances. At the same time, women - the wives of boyars - were used as means of revenge / punishment of spouses - political actors.

Societatea actuală din Republica Moldova rămâne a fi una tradițională. Deși în ultimele decenii traversăm un proces amplu de democratizare, populația țării împărtășește, în mare parte, convingeri conservatoare cu privire la rolul femeilor și bărbaților în societate. Rezultatele sondajelor cu privire la egalitatea de gen, confirmă prezența modelului patriarhal în societate, potrivit căruia principala responsabilitate a femeii este grija de copii și de gospodărie. Astăzi, mai persistă atitudinea de superioritate a bărbatului față de femeie și părerea, precum că femeile sânt mai puțin capabile să participe la conducerea politică a statului. În acest context a apărut întrebarea: ce a generat un asemenea tip de gândire?

În studiul ce urmează vom încerca să identificăm care era rolul rezervat femeii în viața politică în societatea medievală românească, pentru a înțelege ce a determinat existența și perpetuarea unui astfel de tip de mentalitate și în prezent.

Societatea medievală românească a fost o societate dominată de elementul masculin. Femeile nu aveau dreptul să exercite funcții în aparatul de stat. Lor nu li se acorda o altă putere, decât să exercite „atribuții administrative” prin organizarea și conducerea aparatului de servitori și slujnice în gospodărie.

Izvoarele medievale atestă, totuși, și nume de femei în contextul derulării evenimentelor politice. Se cunoaște că, accesul la viața politică era condiționat de statutul social. Astfel, doar femeile din cadrul elitei sociale au fost atestate în izvoarele politice ale vremii. Soțiile sau fiicele de Domni, erau singurele femei care în Țările Române au reușit să ocupe un loc deosebit în viața politică. Statutul de Doamne ale Țării le acorda, acestor femei, un loc aparte în viața politică a Țărilor Române. Rolul lor era de a confirma niște alianțe politice interne sau externe. Așadar, prin căsătoriile contractate erau obținuți aliați interni sau externi, fiind fortificată puterea obținută. Solidaritatea obținută prin căsătorie asigura imaginea și securitatea Domnului. Domnii își căutau soții din rândul caselor dominante din țările vecine sau din familiile marilor boieri din țară. Se cerea ca mireasa să fie de aceeași „lege”, adică ortodoxă. La sud de Dunăre, până în secolul al XVI-lea, existau mai multe dinastii ortodoxe, mai vechi decât cele românești. Situația era avantajoasă pentru dinastiile românești care propuneau încheierea alianțelor matrimoniale cu domnițe de acolo. Dan I s-a căsătorit cu o principesă sârboaică [13, pp. 2-3; 17, p. 389]. Uneori și fiice de Domni români se căsătoreau în Balcani. Astfel Basarab I și-a măritat fiica Teodora cu Ivan Alexandr – țar al Vidinului. Pe când două fiice ale lui Nicolae Alexandru au fost căsătorite: cu cneazul Serbiei – Ștefan Uros al V-lea, și cu palatinul Ungariei Ladislau de Oppelin [15, pp. 6-8; 17, p. 389].

Au fost cazuri când unele căsătorii erau încheiate în rezultatul unor evenimente tragice, sau chiar dezonorante pentru unele dinastii. Astfel, în urma războaielor din perioada 1470-1474 între Ștefan cel Mare al Moldovei și Radu cel Frumos, Țara Românească a fost invadată de mai multe ori. La 24 noiembrie 1473, Ștefan a intrat în București, luând-o pe Doamna Maria și pe unica ei fiică – Maria, prizoniere. Acestea, devenind alături de mai multe comori „pradă de război” [17, p. 401]. Mai târziu, luarea în prizonierat a fiicei lui Radu cel Frumos de către Ștefan cel Mare s-a transformat într-o alianță matrimonială.

Urmărind scopul de a soluționa unele probleme politice, Biserica Ortodoxă admitea căsătoriile mixte (ortodoxe/catolice) – „încheiate cu schismatice”, dar cerea „părții neortodoxe” ce încheia contractul matrimonial să nu împiedice „părții ortodoxe” exercitarea practicilor ortodoxe în educația copiilor și, în general, în familie [21, p. 578]. Uneori acceptul Bisericii Ortodoxe era condiționat. Astfel, Mitropolitul Petru Movilă, care a mediat căsătoria Mariei Lupu, cerea acesteia să respecte credința ortodoxă și să-l aducă și pe soț la dreapta credință. Alteori, asemenea căsătorii rămâneau doar proiecte. Încercarea lui Bogdan al III-lea de a o obține în căsătorie pe catolica Elizaveta, s-a soldat cu condiția polonezilor de a se converti domnul Moldovei la catolicism. Căsătoria lui Bogdan cu catolica Elizaveta, însă, nu s-a realizat.

Pe măsură înaintării în timp, Domnii români tot mai rar se căsătoreau cu femei din dinastii domnitoare străine, dar totuși în casele domnești românești mai pătrund câte o domniță de origine străină. La sfârșitul secolului al XVI-lea apar nume noi de femei venite în Țările Române din Constantinopol. Astfel Alexandru II Mircea – Domn al Țării Românești - s-a căsătorit cu Ecaterina Salvaresso, iar fratele său Petru – Domn al Țării Moldovei – s-a căsătorit cu Maria Amiralî, ambele femei erau reprezentante a unor familii influente stabilite la Constantinopol. Cu reprezentante a unei

familiei influente din Constantinopol – Cantacuzino, au fost căsătoriți Ștefan Surdu și Aron Tiranul.

Interesele politice erau determinante în încheierea căsătoriilor, legitimând pretențiile unor candidați la tron. Spre exemplu, pretendentul Joldea se dorea Ion Vodă [24, p. 86], Ruxandra, fiica lui Petru Rareș, fiindu-i promisă logodnică. În cazul lui Alexandru Lăpușneanu, care conform izvoarelor ar fi fost văr primar cu Ruxandra, același scop a fost realizat.

Frecvent fiice de Domni și boieri câștigă „terenul” alianțelor matrimoniale cu Domnii români. Femeia devenind în asemenea cazuri un garant al unei alianțe. Un adevărat „tratat politic” între Țara Moldovei și Țara Românească, a fost căsătoria lui Constantin Duca, Domn al Moldovei cu Maria – fiica lui Constantin Brîncoveanu.

Proiectele matrimoniale, nu întotdeauna, au împăcat familii. În istoria românilor avem cazuri când „femeia” a reprezentat cauza conflictului. În acest context, menționăm cazul Ruxandrei – fiica lui Neagoe Basarab care a fost promisă de soție lui Ștefan cel Tânăr – Domn al Moldovei, dar s-a căsătorit cu Radu de la Afumați – Domn al Țării Românești. Orgoliul lui Ștefăniță, l-a determinat pe acesta să intre în război cu Radu de la Afumați. Situația a provocat „războiul pentru o domniță”, ajutându-ne să identificăm consecințele orgoliului rănit al conducătorilor politici din epocă.

După căsătorie, Doamna Țării era un personaj important la curtea domnească, participând la viața de curte. La sărbători Domnul apărea înconjurat de dregătorii săi, iar în preajma Doamnei stăteau soțiile marilor boieri.

În calitate de mame și soții de Domni, femeile au putut totuși să influențeze fie direct, în calitate de regente, fie indirect, în calitate de Doamne ale Țărilor, viața politică a statelor. Astfel, izvoarele confirmă că au existat femei în societatea medievală românească care s-au impus în viața politică. Printre acestea sunt cele cu un statut juridic deosebit, și anume, văduvele. Or, se cunoaște că, prin văduvire, femeia obținea capacitate juridică deplină. Astfel, prin

extensie, în calitate de mamă, fosta Doamnă a Țării, odată rămasă văduvă, exercita tutela asupra fiilor minori. Potrivit lui P. Strihan, spre deosebire de regența apuseană, în Țările Române regența a fost folosită numai în caz de minorat al Domnului și majoritatea regentelor au fost femei [23, p. 87]. Asemenea cazuri sunt consemnate atât în Țara Românească cât și în Moldova pe întreaga perioadă cuprinsă între secolul al XIV-lea și primele decenii ale secolului al XVII-lea adică atâta timp cât principiul electiv-ereditar, deși deteriorat, mai permitea existența pe tron a unui Domn minor.

Mama Domnului minor nu prelua singură conducerea statului, ea fiind secundată de unul sau mai mulți boieri. În această calitate regentele ajung să exercite efectiv conducerea țării, bucurându-se de prerogativele puterii domnești. Dar, în general, chiar și în calitate de regente, ele participă discret în politică, semnând arareori documente în nume propriu, folosindu-se de numele fiilor. Dintre regentele care au impresionat contemporanii prin calitățile lor de conducător politic se remarcă soțiile celor doi voievozi moldoveni: Alexandru Lăpușneanu și Ieremia Movilă, precum și Chiajna, soția voievodului muntean Mircea Ciobanu. O analiză detaliată a activității o întreprinde la temă Georgeta Fodor [7, pp. 87-98]. Cercetând aceste cazuri, putem identifica și opinia bărbaților-autori ai cronicilor și documentelor, privind activitatea acestor personalități feminine.

O personalitate feminină care s-a implicat activ în viața politică a fost Doamna Chiajna - soția lui Mircea Ciobanu. Chiajna și-a depășit cu mult atribuțiile de regentă, fiind prezentată negativ și criticată pentru că a condus afaceri politice. Totodată sunt criticați și cei care s-au lăsat conduși de către aceasta. Doamna Chiajna (1525-1588) a fost fiica lui Petru Rareș al Moldovei, sora Ruxandrei căsătorită cu Alexandru Lăpușneanu și nepoata lui Ștefan cel Mare. Activitatea politică a Chiajnei a început în anul 1559, după moartea soțului ei, când a devenit regentă, căci fiul ei - Petru cel Tânăr avea doar 13 ani. Chiajna a intrat în lupta pentru tron cu rivalii soțului decedat, conducând ea însăși oștirea de război, pentru a asigura

tronul pentru fiul ei Petru. Pentru o perioadă de șapte ani Petru cel Tânăr va conduce Muntenia, doar oficial, pentru că Doamna Chiajna era aceea care conducea în realitate. Ea a condus prin metode tradiționale, caracteristice bărbaților, dar a apelat la o metodă neobișnuită până atunci, de a stabili legături de prietenie cu cadânel sultanului, în scopul de a realiza interesele politice [9, p.71]. Ea a promovat și o politică abilă de alianțe matrimoniale menite să consolideze puterea. De altfel, nu întotdeauna reușit, deoarece tocmai una dintre aceste alianțe i-a determinat sfârșitul tragic al Chiajnei. Este vorba despre proiectul de căsătorie a Mariei cu Ion Cantacuzino, și despre ofensa pe care Chiajna a adus-o acestuia. Ea a ordonat „răpirea” fiicei pentru a o elibera din acest mariaj. Urmare a acestei ofense, Cantacuzinii vor contribui la mazilirea lui Petru cel Tânăr. Astfel la 7 mai 1564 a sosit firmanul de mazilire al lui Petru cel Tânăr, iar întreaga familie a urmat calea exilului. Izvoarele dovedesc că, Chiajna a fost o femeie inteligentă, energică, ambițioasă care a știut prin toate mijloacele: intrigi, strategii matrimoniale, pedepse sau crime să-și atingă scopurile politice. Totuși ea nu a ieșit din tiparele epocii. Ea nu a fost nici mai ipocrită și nici mai violentă decât alți conducători politici din vremea sa.

Ruxandra Lăpușeanu, fiica lui Petru Rareș, căsătorită cu Domnul Alexandru Lăpușeanu a fost una dintre Doamnele care au reușit să-și depășească condiția de soție și mamă de Domn. Documentele nu atestă că ea ar fi jucat vreun rol în viața politică în perioada anterioară decesului soțului ei. Rolul politic al Ruxandrei începe abia după moartea lui Alexandru Lăpușeanu când domnia i-a revenit fiului - Bogdan (1568-1572). Deoarece acesta era minor, Ruxandra a fost aceea care a exercitat regența, avându-i ca și „sfătuitori” pe „Gavriil Logofătul și Dimitrie Hatmanul”. Din textul cronicii lui Azarie, reiese clar că Ruxandra este conducătoarea regenței, conducând cu „minte de bărbat”, dar cu suflet mare și „împodobită de înțelepciune” [5, p. 142; 8, p. 88]. Potrivit aceluiași cronicar, ea a condus țara menajând boierimea, cinstind „cu mii de

binefaceri pe cnezii care erau sub dânsa și-i mângâia cu daruri foarte bogate și de mare cinste” [5, p. 147].

Izvoare documentare din perioada regenței care să consemneze acțiunile politice ale Ruxandrei aproape că lipsesc. Acțiunile ei politice s-au manifestat indirect. Ruxandra nu semnează documentele în calitate de conducător al țării, ci doar în cea de mamă a Domnului Bogdan. Un astfel de document este cel din anul 1570 prin care „Bogdan Lăpușneanu voievod și mama sa Ruxandra răscumpără toate averile mănăstirii Dohiariu de la Sfântul Munte, iar călugării se obligă să respecte dorințele lor” [6, p. 235; 8, p. 89]. Această lipsă a documentelor oficiale semnate de regentă îndreptățește concluzia că regenta, în general, nu semnează documente domnești. Aceasta nu a însemnat că, Ruxandra nu a participat la conducerea efectivă a țării ci a preferat să administreze țara indirect, pentru a nu trezi nemulțămiri. Totodată, în cazul în care rolul Ruxandrei în regentă ar fi fost unul nesemnificativ cronicile nu ar fi descris perioada regenței ca pe una plină de binefaceri.

Grigore Ureche descria perioada regenței Ruxandrei, astfel: „lucrurile țării le ocârmuia mumă-sa Roxanda, că era o femeie destoinică și înțeleaptă cu dumnezeire milostivă și la toate bunătățile plecată” [24, p. 101]. Așadar, în viziunea cronicarilor Azarie și Grigore Ureche, Ruxandra a rămas în istorie ca o regentă care a condus Moldova înțelept, într-un mod diferit de soțul ei. Anume atitudinea binevoitoare a Ruxandrei față de boierime este aceea care i-a determinat pe cronicari, boieri și ei, să descrie regenta în lumina pozitivă.

Spre deosebire de Ruxandra Lăpușneanu, cazul Elizavetei Movilă – văduva lui Ieremia Movilă - este unul deosebit, întrucât acțiunile ei în plan politic sunt mai agresive, ea urmărind scopul să asigure domnia pentru fiii săi. La 30 iunie 1607 când a murit Ieremia Movilă, văduva sa a preluat conducerea familiei. Un succes, în plan politic, al Elizavetei a fost obținerea tronului pentru fiul său cu ajutorul polonezilor. Astfel, din jurnalul expediției polone în

Moldova (15 decembrie 1607 – 15 februarie 1608) aflăm cum s-a făcut alegerea noului domn: „... Doamna (Elizaveta), soția lui Ieremia Movilă, avându-și fiicele măritate în Polonia, cu oameni mari... s-a adresat ginerilor săi” [3, p.48].

Domnia minorului Constantin Movilă, care la urcarea în tron avea 11 ani, a durat doar 3 ani. Această perioadă a fost suficientă, însă, ca ambițiile politice ale mamei sale să provoace indignarea contemporanilor. Ea va încerca să păstreze aparențele, semnând documente oficiale în calitate de mamă-regentă. Doamna Elizaveta s-a folosit de toate mijloacele pentru a recupera domnia. Ea a trecut la acțiuni concrete odată cu aflarea veștii morții lui Constantin în 1613. Acum speranțele i s-au îndreptat asupra celui de-al doilea fiu, Alexandru. Așadar, Elizaveta Movilă a reluat lupta, apelând și de această dată la puterea armată a ginerilor săi. Deși inițial învingătoare, acțiunile ei au provocat nemulțămirea otomanilor. În final, turcii i-au luat în prizonierat pe Doamnă și pe fiii Alexandru și Bogdan și i-au turcit [19, p. 85-86]. Soarta Doamnei Elizaveta a fost tragică după cum a consemnat cronicarul: „... trecându cu carul au vedutu pe boieri și lăcrimându au zisu: „boieri, boieri! Rușinatu-ma păgânul!” [4, p. 151]. La sfârșitul vieții ea a fost umilită „cea care fusese prea mândră și prea ambițioasa Doamnă a lui Ieremia Movilă”, a fost dusă în captivitate la Constantinopol unde-și va încheia existența impusă să se căsătorească cu un agă. Finalul tragic al Elizavetei Movilă s-a datorat ambițiilor politice, fapt notat și de Miron Costin [4, p. 151].

Elizaveta Movilă nu a rămas posterității datorită acțiunilor sale administrative, dar datorită ambițiilor sale politice comparabile cu acelea ale unor Domni. Deci, faptele ieșite din tiparele obișnuite i-au frapat pe contemporanii Doamnei Elizaveta Movilă. Avantajul, pe care l-a avut, provine din baza puterii în alianțele matrimoniale, deoarece toate trei fiice ale ei erau căsătorite în Polonia cu nobili puternici. Cunoscând politica tradițională a Poloniei față de Moldova, putem

susține opinia că, Elizaveta realiza interesele Poloniei în Țara Moldovei.

Cronistica medievală a înregistrat deci trei cazuri de regente puternice care au reușit să domine temporar viața politică românească. Exemplele Chiajnei, Ruxandrei Lăpușeanu și Elizavetei Movilă dovedesc faptul că Doamnele române, atunci când condițiile au permis, s-au implicat în viața politica la cel mai înalt nivel. Un bun cunoscător al perioadei, Nicolae Iorga nota: „doamnele veacului al XVI-lea știu să se lupte pentru domnie, să poruncească oștilor, să pedepsească dușmanii, să cârmuiască țara și să judece” [12, p. 80]. Regența a fost o modalitate prin care femeilor li s-a permis să joace un rol deosebit în viața politică a Țărilor Române.

Totodată trebuie să recunoaștem că femeile au fost nu doar subiecte în viața politică ci și mijloace de constrângere și răzbunare pentru acțiunile bărbaților. Izvoarele medievale dovedesc că instabilitatea politică însoțită de conflicte între Domni și boieri, afectau întreaga populație, având un impact foarte puternic asupra femeilor. Victimele luptelor dintre bărbați au fost de foarte multe ori soțiile și fiicele Domnilor și boierilor. Existau cazuri când domnul bănuia de infidelitate pe boieri și se răfua cu soțiile acestora. Cu toate că Domnul deținea puterea nelimitată, el trebuia să respecte familiile boierilor. Era o înțelegere tacită între el și boieri. Cu toate acestea, femeii din familiile adversarilor politici au fost prigonite, întemnițate, umilite în diverse moduri. La prima etapă, domnul încerca prin diverse metode să diminueze potențialul economic al boierilor: să confiște averile opozanților politici, alteori îi impunea la dări. După aplicarea unor astfel de metode, șirul pedepselor continua. În condițiile când, bărbații erau uciși, închiși sau refugiați cele pe care se descarcă ura Domniei erau femeile.

Letopisețele consemnează exemple de soții și fiice de boieri care au fost abuzate de către Domni. Abuzul acestora reprezenta și o modalitate de a-i pedepsi pe boierii care nu se supuneau autorității domnești. Domni precum Ștefan Rareș, Iancu Sasul, Aron Tiranul,

Vasile Lupu prin imoralitatea manifestată față de soțiile și fiicele boierilor au devenit cei mai detestați de către elita țării. Umilirea boierilor justifica, în opinia cronicarilor, chiaruciderea Domnilor.

Uneori soții ofensați reacționau radical contra unor Domni excesivi, precum Ștefan Rareș care a fost ucis în cortul său. Grigore Ureche, referindu-se la Ștefan Rareș motivează gestul boierilor și îi îndreptățește: „carele poate să fie omul acela, care să-și vadă muierea silită și batjocorită și să sufere, carele nu va suspina văzând fecioara sa din sânul său ce au cruțat-o, să o ia și să răză de dânsa, carele mai apoi slujitoriu și boieriu va primi să-i ia femeia spre pofta cea neastâmpărată și nu-i va gândi rău?” [24, p. 86]. Înțelegem de aici că și „codul etic” nu le permitea boierilor să nu-l pedepsească pe Domn. În alte circumstanțe actul sexual era conceput ca o răzbunare. Umilirea prin posedare era folosită în epocă ca metodă de pedeapsă a celor din opoziția Domnului. O tentativă în acest sens ar fi întreprins-o Gheorghe Ștefan, care a găsit de cuviință că singura răzbunare sensibilă pentru Vasile Lupu ar fi să o „necinstească” soția Ecaterina. Era, se pare, îndreptățit să acționeze astfel, fiind o „reglare de conturi”, deoarece Vasile Lupu procedase la fel. Cazul Ecaterinei este singurul caz de opunere hotărâtă a unei femei abuzului, care a fost menționat de către Ion Neculce în „O samă de cuvinte”. Cronicarul ne comunică că Ecaterina demnă și dârză a fost capabilă să evite răzbunarea sexuală [18, p. 275].

În finalul studiului, putem concluziona că deși tradiția cutumiară juridică și Biserica nu admitea exercitarea puterii politice în stat, femeile - reprezentante ale elitei sociale, au jucat un anumit rol în viața politică în Țara Moldovei și Țara Românească. Unicul rol vizibil și acceptat de societatea medievală românească era cel de regentă a fiilor minori în momentul schimbării statutului, adică în momentul decesului soțului. Or, se cunoaște că femeia văduvă obținea capacitate juridică deplină. De asemenea, femeile au jucat roluri eficiente în realizarea scopurilor politice ale bărbaților, fiind nevoite să accepte încheierea alianțelor matrimoniale în scopul

confirmării alianțelor politice externe sau interne. Totodată, femeile - soțiile unor boieri - au fost folosite în calitate de mijloace de răzbunare/pedepsire a soților - actori politici.

Bibliografie

1. Cantemir D., Descrierea Moldovei, București, 1973
2. Călători străini despre Țările Române, red. responsabil Maria Holban, M. M. Alexăndrescu-Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, București, vol. V, 1973; vol. VI/I, 1976
3. Corfus I., Documente privitoare la istoria României culese din arhivele polone. Sec. al XVI-lea, București, 1979
4. Costin M., Letopisețul Țării Moldovei de la Aron-vodă încoace. În: Letopisețul Țării Moldovei, Chișinău, 1990, pp. 135-248
5. Cronicele slavo-române din sec. XV-XVI, ed. de I. Bogdan, ed. revizuită de P.P. Panaitescu, București, 1959
6. Documente privind istoria României, seria A, Țara Moldovei, sec. XVI, vol. II (1551-1570), București, 1951
7. Fodor G., Destine comune: viața femeilor între public și privat. Țara Românească, Moldova și Transilvania. Secolele XV-XVII, Cluj-Napoca, 2011
8. Fodor G., Rolul politic al femeilor din societatea medievală românească. Profile istorice: Ruxandra Lăpușneanu și Elisabeta Movilă, În: Studia Universitas Petru Maior. Historia, 5, Tg-Mureș, 2005.p. 57-68
9. Gane C., Trecute vieți de doamne și domnițe, vol. I, II, Chișinău, 1991
10. Iorga N., Doamna lui Ieremia. În: Analele Academiei Române, tom XXXII, Memoriile Secțiunii Istorice, seria 2, tomul 32, București, 1909-1910, pp. 1019-1078
11. Iorga N., Femeile în viața neamului nostru, Vălenii-de-Munte, 1911
12. Iorga N., Istoria românilor în chipuri și icoane, București, 1992
13. Iorga N., Începuturile noastre în izvoare ungurești. În: Revista istorică, 1918, pp.2-3
14. Iorga N., Scrisori de femei, Vălenii-de-Munte, 1932
15. Iorga N., Viața femeilor din trecutul românesc, București, 1910
16. Îndreptarea legii. 1652, ed. A. Rădulescu, București, 1962

17. Mazilu D. H., Voievodul dincolo de sala tronului. Scene din viața privată, Iași, 2003
18. Neculce I., Letopisețul Țării Moldovei de la Dabija-vodă până la a doua domnie a lui Constantin Mavrocordat. În: Letopisețul Țării Moldovei, Chișinău, 1990, pp. 280-471
19. Popescu R., Istoriile Țării Românești, ed. C. Grecescu, București, 1963
20. Pungă, Gh. Țara Moldovei în vremea lui Alexandru Lăpușneanu, Iași, 1994
21. Soare Gh., Impedimente la căsătorie. Necesitatea asigurării unei practici uniforme în toată Biserica Ortodoxă. În: Ortodoxia, an. XIII, 1961, nr. 4, pp. 576-589
22. Solcan Ș., Femeile din Moldova, Transilvania și Țara Românească în Evul Mediu. București, 2005
23. Strihan P., Regența în dreptul feudal român. În: Studii. Revista de Istorie, nr. 32, 1979, pp. 687-703.
24. Ureche Gr., Letopisețul Țării Moldovei de când s-au descălecat țara și de cursul anilor și de viața domnilor care scrie de la Dragoș-vodă până la Aron vodă. În: Letopisețul Țării Moldovei, Chișinău, 1992, pp. 23-118

IDENTITATEA OMULUI MEDIEVAL: REPREZENTĂRI ȘI IPOSTAZE

Igor SAVA, dr., conf. univ.

Summary

Identity is a term frequently used in social sciences in debates about the genesis of modern societies. The multitude of approaches has generated controversy concerning the defining structures of collective identities and their manifestations in certain contexts. For the followers of the constructivist perspective, the identities are built, fluids and multiples. These defining features are determined by the contemporary phenomenon of globalization.

The study proposes another way to analyze the collective identities of the typical medieval Europe. It refers to the correlation between language, ethnicity, confession and civilization in order to